

Nr.3 — 1989

Syndrom

—LANDSFORENINGEN FOR LØSEMIDDELSKADDE—

243

Haukeland får sin yrkes- medisinske avdeling

Etter mye om og men er det endelig klart: Det blir opprettet en yrkesmedisinsk avdeling ved Haukeland Sykehus.

Etter å ha blitt bevilget én million kroner til opprettelsen av avdelingen, så alt klart ut. Det var det imidlertid ikke. Sykehuset søkte om tre yrkesmedisinere til avdelingen, de fikk bare én.

Haukeland Sykehus får sin etterlengtede yrkesmedisinske avdeling (foto: Haukelands årsrapport 1988).

Et nytt utvalg, som behandlet saken på nytt, ga imidlertid rom for ansettelse av to leger i tillegg. Disse to skal være et supplement til yrkesmedisineren. Opprettelse av avdelingen kan starte. Mer på side 4.

Nedgang i antall døds- ulykker i arbeidslivet

I fjor var det 66 dødsulykker i arbeidslivet. Første halvår i år var det 25. En nedgang som er gledelig, men tallene er fremdeles for høye.

I fjor ble det politianmeldt tolv tilfeller der det ble funnet brudd på arbeidsmiljøloven.

På topp på listen over de farligste jobbene ligger Metall-produksjon. Kjemisk produksjon ligger på annenplass.

Siste side

Kursvirksomhet i LFFL-regi

Møre og Romsdal lag av LFFL arrangerer i november samlivskurs for løsemiddelskadde.

Løsemiddskadde fra hele landet har vist stor interesse for kurset. Mer om dette på

side 5

Også Oslo lag av LFFL holder kurs i høst. Kurset, som vil gå over seks dager, tar opp generelle problemer.

Referatene fra kursdagene skal til slutt utgjøre et kurshefte. Se

side 2

Målrettet arbeid

Landsforeningen for løsemiddelskadde har nå i to-tre år drevet med opplysninger om faren ved løsemidler. Opplysningsarbeid om hvilke skader man kan få ved arbeid med løsemidler, hvordan beskytte seg mot løsemidler osv.

Men er dette egentlig LFFLs jobb? Ikke misforstå, det er viktig at faren ved løsemidler blir kjent og spredd, og at løsemiddelskader blir unngått. Og vi vil selvfølgelig gjøre vårt beste for å arbeide for at slike skader ikke oppstår. Men igjen, er selve opplysningsarbeidet LFFLs jobb?

Enkelt saker

Vi skal arbeide for å ivareta de løsemiddelskaddes interesser, og gjøre vårt beste for å legge forholdene til rette for de som allerede har blitt skadd. Når det gjelder opplysningsarbeidet, ligger ansvaret hos staten. Det er de, som gjennom arbeidstilsyn og lover, skal passe på at slike skader ikke oppstår.

Vi har altså fram til i dag hatt dette ansvaret for opplysning. Nå må vi begynne å jobbe mer med enkelt saker. Et sted å begynne er rehabiliterings- og oppfølgingsapparatet. Etter ofte ganske lang og hard kamp

får vi som regel konstatert at vi har en arbeidsskade. Og vi får uføretrygd. Men vi kan ikke være fornøyd bare med det.

Vi kan ikke være fornøyd med at vi får penger, en klapp på skulderen og "lykke til videre." Vi trenger ikke bare lykke når vi kommer hjem til familien, og skal begynne å leve sammen med ektefelle og barn igjen.

Mennesket i sentrum, ikke skaden

Noen av oss kommer hjem med en ny personlighet, enkelte blir sure og tverre av den minste detalj, lett deprimeret, ja, vi kjenner vel de fleste problemene selv. Det er viktig å sette mennesket i sentrum, ikke bare skaden.

Ikke bare sende oss hjem med penger og et smil, men følg opp den skadde videre. F.eks. ved et rehabiliteringssenter eller lignende, trekke inn hele familien, fortelle, prate, le, krangle, diskutere, gråte, prate om problemer som har oppstått, og som kan oppstå.

Samlivskurs

Derfor er det gledelig at LFFL i Møre og Romsdal nå har tatt

Karl Bergvik uttaler at det er viktig å jobbe med enkelt saker, og å ha et målrettet arbeid.

initiativet til et samlivskurs. Dette kan være starten på en viktig del av oppfølgingen av en løsemiddelskadd, nemlig at man trekker inn familien i rehabiliteringen.

Å jobbe for at det blir opprettet et rehabiliteringssenter for løsemiddelskadde og andre yrkesskadde i Norge er bare en av de sakene vi vil engasjere oss sterkt i. De har klart det i Danmark, da klarer vi det her også.

En annen sak vi jobber med for øyeblikket, er spørsmålet om hvorfor Rikstrygdeverket (RTV) overprøver skadeprosenten som er satt av det lokale

trygdekontoret. RTV hadde i mai et møte med flere organisasjoner, deriblant LFFL. RTV ble overrakt et papir med spørsmål blant annet om dette, og svar ble lovet om ikke så altfor lenge. Vi har enda ikke fått svar. Vi synes det har gått litt lang tid.

Det er viktig å jobbe målrettet, og sette inn alle krefter på de nevnte enkelt saker, det kunne sikkert vært nevnt flere. Men nå har vi store oppgaver foran oss, et målrettet arbeid, og vi gir oss rett og slett ikke før vi har kommet i mål og får gullmedalje.

Karl Bergvik

Løsemiddelkurs

Oslo lag av LFFL arrangerer i høst et kurs om løsemidler. Kurset er i første omgang et kurs for egne medlemmer, men også for medlemmer fra andre lokallag av NHF i Oslo, samt andre spesielt interesserte.

Kurset vil gå over seks dager, hver onsdag fra og med 18. oktober. Alle kursene blir arrangert i Tøyen Samfunnshus.

Her er et kort sammendrag av kursplanen:

1. kursdag vil det bli holdt foredrag av farmasøyt Kjellaug Melvik. Temaet er "Hva er løsemidler?" Tema for neste kursdag vil være "Hva er løsemiddelskader? Hva slags tester går man igjennom?" Her er det stipendiat Olaf Aaserud fra nevrologisk avdeling ved Rikshospitalet som vil holde

foredrag. "Løsemiddelskader og trygdeverket" er tema for den 3. kursdagen, foredraget vil bli holdt ved 1. konsulent Svend Lindstrøm fra Rikstrygdeverkets yrkesskadeavdeling.

Yrkeshygieniker Bjørn Erikson fra LO dukker opp den 4. kursdagen, da er temaet "Løsemiddelskadet - hva så?" Kursdag nummer fem vil bli

holdt av til fritt tema, innholdet vil bli fastsatt første dag av kurset. Siste og sjette dag vil deltakerne oppsummere kurset.

Det vil bli skrevet sammendrag av hver eneste kvelds tema/foredrag, som til slutt vil danne et lite kurshefte. Syndrom er tilbake i neste nummer med en oppsummering av kurset.

LFFL-lag i Hedmark

Det var tidligere i sommer at det ble dannet et interimstyre for et lokallag av LFFL i Hedmark. Interimstyret skal jobbe med organisering av arbeidet fram til et ordinært styre tar over. Medlemmene i interimstyret består av Leif Gunnar Ramsberg, Furnes, Kari Holmen, Hamar og Hermod Telebond, Stange.

På bakgrunn av at det var ca. 40 registrerte løsemiddelskadde i NHF Hedmark, tok NHF Hedmark initiativet til å danne et eget LFFL-lag i fylket. Ca. 20 løsemiddelskadde og pårørende "trosset" det fine været og stilte opp en kveld i juni for å sette ned et interimstyre, i tillegg til å få en del informasjon om LFFL.

NHF var representert ved fylkessekretær Else Kolåsæter, fra LFFL var leder Karl K. Bergvik. Til stede var også LO-sekretær i Hedmark, Gunnar Pettersen. Pettersen la i sitt innlegg vekt på hvor viktig samarbeidet med LO og LFFL er. Pettersen tenkte seg også

De tre medlemmene i interimstyret i Hedmark lag av LFFL (f.v.): Leif Gunnar Ramsberg, Furnes, Kari Holmen, Hamar, og Hermod Telebond, Stange.

tre faser det nye LFFL-laget kunne arbeide seg gjennom, men han presiserte at dette bare var høytenkning fra hans side. De tre fasene bestod av en kartleggingsfase, en forebyggende fase, og til slutt en bistandsfase.

Pettersen avsluttet sitt innlegg med at LO i Hedmark stiller seg til disposisjon for LFFL. -Det er tross alt i 95% av tilfel-

lene våre medlemmer som er blitt skadet, derfor er det vår plikt å gå inn i arbeidet mot løsemidler, avsluttet LOs sekretær i Hedmark.

Når det gjaldt nedsettelsen av interimstyret, var det allerede én som hadde på forhånd sagt seg villig til å jobbe aktivt i et LFFL-lag. Det var Hermod Telebond fra Stange. Han var da også den første som meldte

seg da interimstyret skulle settes ned. Det var ikke helt enkelt å få med seg flere i styret, men til slutt var de to andre klare: Leif Gunnar Ramsberg fra Furnes og Kari Holmen fra Hamar.

Første ordinære møte skal holdes nå i høst, med blant annet representant fra LO sentralt, yrkeshygieniker Bjørn Erikson.

Minneord

Det var med sorg vi mottok budskapet om at Elsa Gulbrandsen er gått bort.

Elsa Gulbrandsen hadde i en årrekke sitt virke på Haukeland sykehus, avdeling for patologi, hvor hun ledet biopsilaboratoriet inntil hun ble førtidspensjonert på grunn av de skader hun ble påført av arbeidsmiljøet.

Hordaland lag av Landsforeningen for Løsemiddelskadde har ved hennes bortgang lidt et stort tap. Lokallaget i Hordaland ble stiftet av en liten gruppe løsemiddelskadde - og Elsa var en av dem. Hun var styremedlem i foreningen inntil sykdommen tok overhånd - og hun måtte gi opp. Vi

fikk dessverre så alt for kort tid nytte av hennes arbeidsinnsats. Vi lærte Elsa å kjenne som et fint og pliktoppfyllende menneske. Et menneske som alltid var villig til å gjøre en innsats for alle. Hun var en av dem som viste omsorg for sine medmennesker, og hun viste sin omsorg på en stillferdig og fin måte.

Vi beklager dypt at vi fikk så kort tid sammen med Elsa, og hun vil alltid bli husket for sitt arbeid med å hindre nye løsemiddelskader.

Hordaland lag av Landsforeningen for løsemiddelskadde, v/ Asbjørn Ottesen, formann.

Yrkesmedisinsk avdeling opprettes på Haukeland

Det så lenge stygt ut for opprettelsen av yrkesmedisinsk avdeling ved Haukeland Sykehus. Dette til tross for at Stortinget bevilget én million kroner til opprettelse og drift ut året av en slik avdeling. Det ble søkt om tre yrkesmedisinere til Haukeland. Et utvalg som skulle avgjøre søknaden, foreslo i stedet én yrkesmedisiner. Det ble satt ned et nytt utvalg 20. september, som igjen skulle ta opp saken. Dette utvalget kom også fram til

at sykehuset bare skulle få én yrkesmedisiner, men at man i tillegg skulle ansette andre personer med spesialutdanning som et supplement til yrkesmedisineren. Begge utvalgene bestod av representanter fra Kommunenes Sentralforbund, Den Norske Lægeforening og Sosialdepartementet.

Etter mye om og men opprettes det nå en yrkesmedisinsk avdeling ved Haukeland Sykehus i Bergen. Dette har lenge vært et krav fra interessegrupper og fagbevegelse.

Det har lenge vært et krav fra bl.a. fagbevegelsen i Hordaland at det måtte bli opprettet en yrkesmedisinsk avdeling ved Haukeland Sykehus. Det var egentlig fylket som skulle ha bevilget penger til avdelingen, men pga. økonomien viste dette seg vanskelig. Et samlet Storting vedtok imidlertid å bevilge én million kroner.

Problemet var altså ikke penger, men en midlertidig lov om regulering av legestillinger. Utvalget som i første omgang behandlet søknaden avsa altså denne, og slo fast at Haukeland kun skulle få én ny stilling til yrkesmedisinsk avdeling. Begrunnelsen for dette var

bl.a. at det er for få yrkesmedisinere i landet, og at disse må fordeles på en rettferdig måte.

-Ingen hensikt med én stilling

Leder for verne- og miljøutvalget i Bergen, Jørgen Gulbrandsen, ble med dette meget skuffet. Han var en av de som hadde jobbet virkelig hardt for å få denne avdelingen. Han sa i et intervju i Puddefjord Radio at det ikke var noe vits i å starte avdelingen med bare én stilling. Fagfolk var enige med ham på dette punktet.

-Når man først bevilger penger til avdelingen, da må leger

frigis til dette, poengterte Gulbrandsen.

Hele saken ble sendt tilbake til Sosialdepartementet, som bestemte seg for at et nytt utvalg skulle se på saken. Dette utvalget ble satt ned 20. september.

To spesialutdannede leger i tillegg

Også dette utvalget kom fram til at man bare hadde behov for én yrkesmedisiner. Men dette utvalget ga rom for at man kunne ansette to andre spesialutdannede leger i tillegg. Disse vil i første omgang være et supplement til yrkesmedisineren. Disse to vil også være

såkalte utdanningsstillinger, dvs. at de på lengre sikt og med mer erfaring må kunne regnes som yrkesmedisinere.

Det var dette som mer eller mindre reddet opprettelsen av avdelingen ved Haukeland. Men allikevel er det helt på det rene at det er for få yrkesmedisinere i Norge, og hvordan kan man rette på dette?

-Utdanningsstillinger

1. konsulent i sosialdepartementet, Tore Skaug, sier til Syndrom at det er beklagelig og kritikkverdig få yrkesmedisinere i landet. Derfor vil man i fremtiden satse på utdan-

ningsstillinger. Det vil si at leger med spesialutdanning jobber sammen med yrkesmedisinere over en viss tid. Etter dette regner man med at disse legene vil ha erfart og lært så mye at de kan regnes for yrkesmedisinere.

-Det faktum at det er så få yrkesmedisinere i landet, gjorde at det ble mye fram og tilbake i saken om yrkesmedisinsk avdeling på Haukeland, sier Skaug videre. -Det er faktisk bare 6-7 yrkesmedisinere i hele landet, og da kunne vi ikke like godt la Haukeland få nesten halvparten. Men ved hjelp av disse utdanningsstillingene håper vi å kunne spre spesialkompetansen over landet. Men jeg skal være den første til å si at kritikken av antall yrkesmedisinere her i landet er helt berettiget.

-Overrasket, men tilfreds

Det var ikke enkelt å få tak i noen på Haukeland Sykehus som kunne uttale seg om saken. Etter å ha blitt satt fra

telefon til telefon, uten at noen kunne si noe, heller ikke informasjonskonulenten, fikk vi etter en halvtime endelig tak i en.

Overplansjef Helge Bø ved Haukeland Sykehus sier han ble overrasket over at søknaden ikke gikk gjennom i første omgang. Også han reagerer på framgangsmåten; at man først sprøyter inn midler til avdelingen, men holder legene tilbake.

-Skal gjøre vårt beste

-Men nå som det er grønt lys for avdelingen, skal vi gjøre vårt beste for at den skal fungere på best mulig måte, sier Bø.

Vi regner med at avdelingen fullt utbygget vil ha 15-16 stillinger knyttet til seg. Dette har vi imidlertid ikke noe tidsperspektiv på ennå, dette avhenger helt av de ytelser vil få fra fylket og/eller stat.

Den yrkesmedisinske avdelingen vil i første omgang samarbeide med Nevrologisk avdeling, Lungeavdelingen og Hudavdelingen.

Løsemiddelskadd anket dom

Den tidligere lederen i LFFL, som tapte rettssaken mot sin tidligere arbeidsgiver, anket dommen i januar i år. Advokat Jan Arne Isaksen kan fortelle at de nå er i full gang med saksforberedelsene til saken som kommer opp i lagretten en gang til neste år.

Advokat Isaksen mener at de nå begynner å få hentet inn flere opplysninger som vil sette saken i et nytt lys. Han har bl.a. tro på at et nytt vitne vil ha mye å si for sakens utfall.

Det nye vitnet er en av de andre mannskapene på båten der

Den løsemiddelskaddes advokat, Jan Arne Isaksen (foto: Stein Marienborg, Arbeiderbladet).

saksøkeren skal ha blitt skadd. Vitnet er selv skadet, og sakkyndige mener å kunne føre skaden tilbake til arbeidet på båten.

Vest-Agder får snart eget LFFL-lag

Like før vi går i trykken får vi beskjed om at et LFFL-lag er på trappene i Vest-Agder. Det ble holdt et planleggingsmøte i slutten av september, og i første omgang planlegges nå et åpent informasjonsmøte.

Leder av Vest-Agder fylkeslag av Norges Handikapforbund, Tore Myrstad, sier han regner med det vil bli dannet et eget LFFL-lag i fylket i løpet av dette året. Vi kommer tilbake med mer informasjon.

Samlivskurs for løsemiddelskadd

Møre og Romsdal lag av LFFL skal i november arrangere et samlivskurs for løsemiddelskadd. Løsemiddelskadd fra hele landet har vist interesse for et slikt kurs, og LFFL laget i Møre og Romsdal er altså det første til å arrangere dette.

Margaret Paasche i Norges Handikapforbund forteller at det er LFFL-laget i Møre og Romsdal som selv har tatt initiativet til dette samlivskurset.

-Det er kjent at den største

krisen en løsemiddelskadd kommer overfor, er forholdet til ektefelle og til resten av familien. Problemene kan ha en rekke fellestrekk med andre diagnosegrupper, men allikevel er det enkelte problemer som er spesielle for løsemiddelskadd.

På grunn av skaden kan en løsemiddelskadd få store psykiske problemer og personlighetsproblemer. De psykiske problemene kan bl.a. oppstå pga. de fysiske skadene skaden fører med seg, men også det at ektefelle og familien rundt den skadde ikke forstår hva som egentlig har skjedd

med den skadde, kan forårsake psykiske problemer. Det er en del ekteskap som har røket nettopp på grunn av dette. Det er derfor det er viktig å trekke inn samboer/ektefelle i et slikt kurs. En del av kurset skal ta opp hvordan en løsemiddelskadd opplever sin familie, eller omvendt, hvordan familien opplever den skadde.

Kursdeltakerne vil få et møte med trykkesystemet, det vil bli holdt foredrag, en håper også at de løsemiddelskadd selv kan stå fram på kurset og fortelle om sine problemer og erfaringer om sitt forhold til ektefelle og familie.

Paasche avslutter med å si at det er i hjelpeapparatet det er store mangler. Dette gjelder imidlertid også andre diagnosegrupper og funksjonshemmede. -Hjelpeapparatet er ofte og raskt på pletten med medisiner og tekniske hjelpemidler, men man glemmer som regel mennesket midt oppe i dette, ingen fanger opp den siden av saken, mener Paasche.

Karl Bergvik sier at dette kurset er meget positivt. Han håper at dette kan være til eksempel for andre LFFL-lag. Syndrom vil i neste nummer ha mer informasjon fra kurset.

Teori-praksis-erfaring

I 1982 fikk jeg diagnosen L.M.S. (løsemiddelskade). 8 år tidligere hadde jeg skiftet jobb fordi jeg ble uvel av L.M. (løsemidler).

Hvorfor jeg skiftet jobb? Jo - fordi ingen ville høre på at det var noe helsefare forbundet med det å bli uvel.

Jeg klaget min nød til alle som iflg. lov og regler skulle klages til. Men - nei - det måtte være meg det var noe i veien med, ikke arbeidsmiljøet. Luftforurensningen var jo målt, og den var "godt under administrativ norm."

Det var ingen grunn til å gjøre noe med arbeidsmiljøet. Men selvfølgelig, enkelte kunne jo bli uvel, svimmelhet og hodepine osv. Bevarer, det var jo mulig - men farlig - langt i fra. Dette var i 1974.

Vel - når det var slik - da var det ikke valg for meg. Jeg sluttet å arbeide med L.M., og begynte å arbeide med papir i rommet ved siden av løsemidlene. Resultat: Mindre lønn, mindre pensjon, men like ødelagt helse. For gassen innhentet meg nå også.

Om jeg klaget? Selvfølgelig klaget jeg. Ble mobbet for det, var pysete og sytete, lite samarbeidsvillig. Løsemiddelarbeiderne måtte jo få gjøre jobben sin, selv om de slapp inn gass til meg. Vel, hodepine, svimmelhet og kronisk trøtthet måtte altså tåles og leves med. En ulempe, bevarer ja, men farlig - langt ifra. Nå begynte problemer med hukommelse og konsentrasjon, i tillegg til de andre plagene. Dette var i 1982!

I dag, etter seks år borte fra arbeid, blir jeg fremdeles uvel når jeg kommer i nærheten av L.M. En omvisning i en fa-

brikk måtte avbrytes - måtte komme meg ut i frisk luft. Må flytte hjemmefra mens huset pusses opp - maling/lakk/lim osv. Vaske- rense- og pussemidler må velges med omhu - ikke fettløsende. For to uker siden - på omvisning i en avisbedrift - turen i trykkeriet måtte avbrytes. Arbeidsmiljøet var sikkert forsvarlig nok, etter lover og regler. Men kroppen min sendte ut sine klare signaler på at dette tålte den ikke.

Hvorfor jeg ikke kan komme i nærheten av L.M.? Fordi jeg blir svimmel, får hodepine og irriterende luftveier etter bare noen minutter. Etter en stund får jeg "maurkrypning" i armer og bein - tegn på at nervesystemet blir påvirket? Slik reagerer min kropp på forsvarlige arbeidsmiljøer. Om jeg er glad for at jeg ikke lenger jobber med L.M.? Ja, det er jeg, jeg er lykkelig over at jeg nå kan ta hensyn til hva kroppen min tåler.

Om arbeidsgiveren var ansvarlig for dette inntekts- og pensjonstap jeg ble påført? Langt i fra, han hadde jo overholdt lover og forskrifter.

Hvem som har godtatt lover og forskrifter som kroppen min ikke tåler? Partene i arbeidslivet selvfølgelig, LO og NAF. Om arbeidsgiveren kan være ansvarlig for det partene i arbeidslivet har godtatt? Tja, si det, et slikt ansvar er det til nå ingen som har måttet vedstå seg.

Noen som kjenner seg igjen? Tenk deg om før du velger å fortsette i jobben din. Lytt til kroppen din. Dersom den ikke er enig - så ikke gjør det. Du må selv betale regningen.

Edith Søråas

LOKALLAG

Akershus lag av LFFL
v/Anker Kristensen,
Ullem Gård,
2040 KLØFTA.
Tlf: 06 - 97 11 55

Aust-Agder lag av LFFL
v/Ole Stiansen,
4812 KONGSHAVN.
Tlf: 041 - 88 497

Buskerud lag av LFFL
v/ Arne Ødegård,
Vikveien 22,
3050 MJØNDALLEN.
Tlf: 03 - 87 47 24

Hordaland lag av LFFL
v/ Asbjørn Ottesen,
Mindevn. 69,
5032 MINDE.
Tlf: 05 - 29 55 25.

Møre og Romsdal lag av LFFL
v/ Tommy Siems,
Dalegata 54 d,
6500 KRISTIANSUND
Tlf: 073 - 81 879

Oslo lag av LFFL
v/ Elisabeth Bjørklund,
Kristoffer Hellumsv. 23,
0951 OSLO 9,
Tlf: 02 - 25 51 13.

Rogaland lag av LFFL
v/ Jonas Jonassen,
Leitechagen 14,
4300 SANDNES.
Tlf: 04 - 67 37 28

Sør-Trøndelag lag av LFFL
v/ Dagfinn Olsen,
Fernanda Nissensv. 29
7045 TRONDHEIM.
Tlf: 07 - 91 32 84

Telemark lag av LFFL
v/ John André,
Porsgrunnveien 19,
3700 SKIEN.
Tlf: 03 - 52 12 83

Vestfold lag av LFFL
v/Knut Tore Bøe,

STYRET I LFFL

Leder:
Karl K. Bergvik,
Torgny Segerstedtsv.180
5033 FYLLINGS-
DALEN,
Tlf: 05 - 16 33 38.

Nestleder:
Arne Ødegård,
Vikveien 22,
3050 MJØNDALLEN,
Tlf: 03 - 87 47 24.

Styremedlemmer:
Anne Lise Olsen,
Fernanda Nissensv. 29,
7045 TRONDHEIM,
Tlf: 07 - 91 32 84 (priv.)
07 - 91 65 40 (arb.)

Jonas Jonassen,
Leitechagen 14,
4300 SANDNES,
Tlf: 04 - 67 37 28.

Kurt Olsen,
Henneseid,
3750 DRANGEDAL.
Tlf: 03 - 99 57 27 (priv.)
03 - 55 95 00 (arb.)

Varamedlemmer:
Rolf Hansen,
Hakkeråsen 22,
1560 LARKOLLEN,
Tlf: 09 - 26 32 00.

Anne-Berit Somby,
Hovbakken 8,
3055 KROKSTADELVA,
Tlf: 03 - 87 81 13.

Arvid Nord,
Rustadgrenda 18,
0693 OSLO 6,
Tlf: 02 - 28 76 21

Mikkel Revs vei 36,
3080 HOLMESTRAND.
Tlf: 033 - 55 380

Østfold lag av LFFL
v/ John Torvaldsen,
Elgveien 11 b,
1500 MOSS.
Tlf: 09 - 25 47 60

10 000 kroner til LFFL i Rogaland

Rogaland lag av LFFL har mottatt 10 000 kroner av Helsedirektoratet. Pengene skal brukes til opplysningsarbeid.

Jonas Jonassen, leder i Rogaland lag av LFFL, kan fortelle at det er innen den videregående skole opplysningsarbeidet skal foregå. De er i ferd med å opprette kontakt med LO i Rogaland, for å få til et samarbeid.

Når dette skrives, er det foreløpig usikkert med hensyn til samarbeid med LO. I skrivende stund er man for opptatt i LO, stort sett pga. arbeidet der etter valget.

Leder i Rogaland lag av LFFL, Jonas Jonassen.

LFFL i Rogaland satser på et generelt opplysningsarbeid i de videregående skolene, og de håper altså nå på at LO kan bistå dem i dette arbeidet.

Tilkjent erstatning på 700 000

Anna Jonassen jobbet med løsemidler i 16 år ved Jonas Øglænd A/S. Skadene hun pådro seg i løpet av den tiden, førte til en medisinsk invaliditet på 60%.

Nå har hun fått erstatning. Beløp: Kr. 700 000.

Anna Jonassen jobbet i 16 år ved sykkelfabrikken til Jonas Øglænd A/S på Sandnes. Hennes jobb bestod i å lakkere gafler og avfette rammer på syklene. Da hun ikke orket å jobbe mer, og hadde vært gjennom de fleste symptomene til en løsemiddelskadd, tok det to og et halv år før man fant ut hva som var galt. Hun var blitt påvirket av løsemidler.

Yrkesskaden ble godkjent av Rikstrygdeverket, to år etter

ble erstatningsansvar erkjent av Storebrand på vegne av Jonas Øglænd A/S. Mannen til Anna Jonassen er Jonas Jonassen, leder i Rogaland lag av LFFL. Han uttaler til VG at Annas seier er en stor oppmuntring for alle i LFFL.

Vi fikk denne beskjedden like før vi gikk i trykken, derfor denne korte notisen. Vi lover imidlertid å komme tilbake i neste nummer med nærmere presentasjon av saken.

LFFL-lag planlegges i Oppland

I Oppland er det nå nedsatt en arbeidsgruppe med det formål å danne et eget LFFL-lag for fylket. Arbeidsgruppen består av representanter for registrerte løsemiddelskadde i Oppland fylkeslag av NHF, og fra NHFs fylkeslag.

Et større informasjonsmøte planlegges, hvor man foruten medlemmer vil invitere fagbevegelse og andre aktuelle grupper.

Syndrom forsinket

Syndrom ble denne gang dessverre et par uker forsinket, pga. sammenbrudd på datamaskinen Syndrom lages på. Beklager.

Ja, jeg ønsker å melde meg inn i

LANDSFORENINGEN FOR LØSEMIDDELSKADDE
Tilsluttet NORGES HANDIKAPFORBUND

Navn: _____ Fødselsår: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____ Poststed: _____

Dato: _____ Underskrift: _____

Medlemsopplysninger:

Løsemiddelskadd Ønsker mer informasjon

Pårørende

Interessemedlem

Send kupongen til:

Landsforeningen For Løsemiddelskadde, Postboks 9217,
Vaterland, 0134 OSLO 1

ÅPEN POST

Da myndighetene begynte å sette søkelyset på løsemidlene og den helseskade de førte til, åpnet man med følgende kraftsalve: Løsemidler kan ikke helbredes - bare unngås. En slik kraftsalve har nok bidratt til å vekke opp folk, og til å bedre arbeidsforholdene. Og den har bidratt til større oppmerksomhet omkring løsemidlene og de helsemessige konsekvenser stoffene har.

Slik sett har denne kraftsalven virket positivt. Men, jeg tror den kan ha virket negativt for oss som er skadet. For når det blir fastslått med en kraftsalve at løsemiddelskadde mennesker ikke kan helbredes, så er det vel ikke rart at vi blir sett på som en gruppe mennesker som er redningsløst forlapt, og som det derfor ikke har noen hensikt å gjøre noe for.

Men er dette riktig? Tja, det kommer vel an på hva man mener med "helbrede." Dersom man mener at løsemiddelskadde ikke kan bli fullt arbeidsføre, så er jo dette riktig i de fleste tilfeller. Men for de skadde og deres familier, må jo det viktigste være å prøve å bli "helbredet" til å klare sitt daglige liv, å klare å hanske med sin hverdag. Og ved profesjonell hjelp og trening kan de fleste klare å forbedre, eller "helbrede" sine funksjoner slik at livet blir lettere.

Til nå er det ikke gjort noe for å hjelpe oss. Det en har gjort er å stille diagnosen, og overlatt de skadde til seg selv og sin skjebne.

Medlemmene i LFFL har jo forsøkt å hjelpe hverandre, men denne hjelpen har vært lite profesjonell, og har foregått etter prinsippet "Den halte leier den blinde."

Er vi som er løsemiddelskadet tjent med dette? Er vi tjent med å være en hjelpeløs, uhelbredelig gruppe som hjelper oss selv og hverandre? Er vi ikke en gruppe mennesker som samfunnet skylder hjelp? Vi er jo påført helsemessige begrensninger og reduksjoner fordi vi har vært arbeidslivets forsøkskaniner!

For det er etter at løsemidlene ble utprøvd på oss at forholdene i arbeidslivet er blitt bedre. Det er vi som representerer de skremmende resultatene av arbeidslivets uvettuge og ukritiske omgang med kjemiske stoffer. Det er vi som har måttet betale regningen ved tap av inntekt, helse og livskvalitet.

Og så blir vi, etter å ha vært forsøkskaniner og offerlam på arbeidslivets alter, regnet som svinn, og bokført som arbeidslivets salderingspost.

Hverken samfunnet eller partene i arbeidslivet har til nå gjort noe for å prøve å bøte på den skade som er påført arbeidslivets ofre.

Man skulle tro at det ville være naturlig å stille spørsmål som hvilken hjelp trengs? Hvordan kan vi hjelpe? Men verken samfunnet eller arbeidslivets organisasjoner har til nå stilt slike spørsmål, til tross for at ingen i dag kan komme å si at

de ikke vet hvor galt det gikk med folk pga. bruken av kjemiske stoffer. Dette til tross for at løsemiddelskadene tidlig ble forutsett som 80-årenes arbeidsmiljøkatastrofe.

Vi som er arbeidslivets ofre er falt mellom alle de stoler det går an å falle mellom. Ingen har til nå måttet vedstå seg ansvaret for det som er hendt oss. Vi har ingen økonomiske rettigheter utover de trygde-rettigheter som alle norske borgere har. Men det er det erfaringsmateriale vi representerer som har ført til at samfunnet nå retter opp mangler i lovverket om ansvars- og erstatningsforhold.

Det er vi som er bakgrunn for at det nå blir utarbeidet og vedtatt lover som skal fastslå ansvar og sikre folk erstatning. Men lover har ikke tilbakevirkende kraft, så de bedringer som kommer på grunn av oss, blir ikke til glede for oss.

Mange løsemiddelskadde sliter med økonomiske problemer fordi uføretrygd og yrkesskadeerstatning ikke dekker opp inntektstap. Og det har vist seg vanskelig å nå frem med erstatningskrav overfor arbeidsgiver i løsemiddelsaker. De såkalte "gode, minnelige løsninger" dekker heller ikke inntektstap.

LFFL må derfor henstille til partene i arbeidslivet, LO og/eller NAF, at det opprettes et fond for løsemiddelskadde, til økonomisk hjelp for de skadde og deres familier, som ikke kommer inn under nye lover om ansvar og erstatningsplikt. Hvordan skal en ellers løse de økonomiske problemer for disse? Og hvem bør naturlig bidra med hjelp til arbeidslivets ofre, dersom det ikke skal være arbeidslivets organisasjoner?

LFFL trenger et fagråd som fungerer, og som kan kobles

inn når medlemmene henvender seg til foreningen med problemer og vanskeligheter. Et slikt råd må bestå av fagfolk, som f.eks. psykolog, sosionom og yrkes- eller sosialmedisiner. Det kan umulig være verken riktig eller forsvarlig å overlate mennesker i krise til amatører, når det de trenger er profesjonell hjelp. Og amatører er vi, for det at vi har erfaring fra arbeid med løsemidler, gjør oss ikke til eksperter på sorg og krisebehandling, eller andre reaksjoner og familiære problemer som følger i kjølevannet av en hjerneskade forårsaket av løsemidler.

Vi må kunne forlange at samfunnet gir oss et tilbud om trening og terapi. Vi må kunne forlange at det opprettes et rehabiliteringstilbud til løsemiddelskadde og deres familier, etter samme mønster som i Danmark. Og vi må kunne forlange at det finnes tilbud til de skadde ved sentralsykehusene her i landet.

For meg står det helt klart, at uansett hvordan man snur og vender på flisa, så er de forbedringer som er kommet, kommet pga. oss.

Det er vi som har satt søkelyset på problemene og fått dem fokusert. Vi har hjulpet samfunnet, arbeidslivet og fagforeningene med å spre kunnskap og informasjon. Nå er det på tide de yter noe til gjengjeld. Det er kort sagt på tide at de begynner å gjøre noe for oss.

Dette betyr at LFFL må begynne å konsentrere seg om sitt arbeid for medlemmene, og i større grad overlate til samfunnet å drive informasjons- og opplysningsarbeid om farene ved løsemidler. LFFL må sette seg mål for sitt arbeid, og fortløpende justere sitt arbeid i forhold til målsettingen.

Edith Søraas

Brødr. Berntsen

Boks 430, 1361 Sandvika
Tlf. (02) 54 15 55

Kirsebom & Ims

Riis Allé 5, Oslo 3
Tlf.: (02) 14 78 90

DATAKABEL A/S NORASONDE

Boks 144, 2020 SKEDSMOKORSET - Telefon: (06) 87 71 30
Ordretlf.: (06) 87 92 30 — Telefax: (06) 87 94 04

Kronos Titan

P.B. 8, 1601 Fredrikstad
Tlf.: (09) 32 10 60

Bud, Fræna og Hustad Sparebank

Sparebankhuset
6440 Elnesvågen

Elektro- og antenneinstallasjoner **Lefdal Installasjon A/S**

Bærumsv. 375, 1346 Gjettem
Ole Deviksv. 44, 0654 Oslo 6
Tlf.: (02) 54 56 50

Carl Bøyesens Eftf. a/s

P.B. 37, Risløkka
0616 Oslo 5
Tlf. (02) 65 27 30 — Telefax 65 33 05

Kjemikalier Engros

Mo-Rek a.s.

Boks 91 Veitvet, 0518 Oslo 5
Tlf.: (02) 25 30 38

Interiørbelegg

Strømsv. 273, Oslo
Tlf.: (02) 30 32 99

Info-Rama

Boks 597, 1301 Sandvika
Tlf.: (02) 54 60 90

AS MAARUD

Perfekt helse

Nesttunv. 109, 5050 Nesttun
Tlf.: (05) 13 26 15

Hans A. Mathiesen A/S

Karl Johansgt. 20, 0159 Oslo 1
Tlf. (02) 42 73 50

Årnes Sport

Sportringen

Tlf. (076) 31 188 — 7170 Åfjord
Kommisjonær i Norsk Tipping

VEIDЕККЕ

Postboks 3 — 1361 Billingstadsletta
Tlf. (02) 98 10 20

Ta vare på deg selv:

Benytt Sundstrøm verneutstyr fra Beiersdorf A/S.
Ønskes ytterligere informasjon, vennligst kontakt
vår lokale forhandler eller oss direkte.

Beiersdorf A/S

Strømsveien 314 — Kjelsrud. PB 16, Leirdal,
1008 Oslo 10. Telefon: (02) 32 14 10.

UNIVERN A/S, CASPAR STORMS VEI 2

Boks 61, Bryn, 0611 Oslo 6,
Tlf. (02) 65 15 50 — Telex 72 467 VERNE N

Arvid Bergvall A/S

Kr. Märthas plass 1, 0160 Oslo 1
Tlf. (02) 42 71 90

**BENNETT
REISEBUREAU**

Ingeniør H. Asmyhr A/S

Hvamsvingen 10
2013 Skjetten
Tlf. (06) 84 38 10

Harald Lyche & Co A/S

Boks 2171 — Strømsø
3001 Drammen
Tlf. (03) 83 79 70

Esso stasjonen

Manglerud
Vi har servolink
Enebakkvn. 139 — 0680 Oslo 6
Tlf. (02) 67 75 15

Aske Trykkeri

B. 1543
Kjelvene — 4004 Stavanger
Tlf. (04) 52 65 40

A/S GLASSVATT

Boks 7 — 1801 Askim
Tlf. (09) 88 27 15

Andersen og Ødegaard A/S

Fyrstikkalleen 17 — Etterstad
0661 Oslo 6

**Haugerød &
Nielsen**

Skien — Brunkeberg
Forhandler for Scania i Telemark
Tlf. (035) 25 540

Andersen og Bakke

Ø. Langgt. 26
3100 Tønsberg

Syndrom

— LANDSBREMNER FOR LØSEMIDDELSKADDE —

Utgitt av Landsforeningen For Løsemiddelskadede,

Postboks 9217, Vaterland,

0134 OSLO 1

Tlf. (02) 17 02 55

Redaktør: Karl Bergvik

Grafisk produksjon: NHF/Gjørholm

Grafisk A/S

Annonsesaksjon: Hilda Larsen

Kontaktpersoner NHF: Trond

Larsen/Kjetil Skarpsnes

C

Færre dødsulykker i arbeidslivet

Tall fra Arbeidstilsynet viser en nedgang i antall dødsulykker i arbeidslivet første halvår i år. I hele fjor var det 66 dødsulykker, første halvår i år 25. Dette er en gledelig nedgang, selv om tallene fremdeles er alt for høye. Det er Arbeiderbladet som melder dette.

-Årsaken til de lave tallene hittil i år, kan skyldes rene tilfeldigheter. Men selvsagt håper vi at både arbeidstakere og arbeidsgivere har blitt flinkere til å ta vare på sikkerheten og følge arbeidsmiljøloven. Det er informasjonssjef Tor Skjervagen i Arbeidstilsynet som sier dette til Arbeiderbladet.

25 000 arbeidsskader i fjor

Ca. 25 000 arbeidsskader ble registrert i fjor, og det er metallproduksjonen som har den største skadefrekvensen. På de neste plassene følger kjemisk

Kjemisk produksjon ligger på annenplass på listen over de farligste jobbene (foto: Svein Erik Dahl, Samfoto).

industri, verkstedproduksjon og næringsmiddelproduksjon.

Arbeidstilsynet mener imidlertid at det bare er ca. 40% av skadene som blir rapportert.

Antall inspeksjoner gått ned

Arbeidstilsynets årsmelding forteller videre at antall inspeksjoner på bedrifter har

gått ned. Dette fordi man konsentrerer seg om grundigere inspeksjoner innenfor de bransjer som erfaringsmessig har høyest risiko.

Alt i alt ble det i fjor gitt omlag 3 400 pålegg om utbedringer der det ble konstatert brudd på arbeidsmiljøloven. 12 tilfeller ble politianmeldt.

Her følger en "fem på topp"-liste over de mest utsatte yrke-

ne når det gjelder skader og dødsfall:

De mest farlige jobbene:

1. Metall-produksjon
2. Kjemisk produksjon
3. Verksted-virksomhet
4. Næringsmiddel-produksjon
5. Mineral-produksjon